

Bomoloko, Tswalano, Melao ya boithswaro.

- 1 Bomoloko. Moloko wa xa Mohlabe Sexopane, Mohlabe o ile a a tsea mosadi byale mosadi a ba le bana ba babedi, maina a bona e le Masumu le Mohlabe. Eyale xe ba xodile yaba ba tsea basadi. Masumu e be e le ngwana wa pele fela a sa kwe melao ya papaxwe, Mohlabe a ekwa melao mme papaxwe a mo ruta dilo ka moka. Eyale mafelelong mokxalabye a hwa, mme lehung la xaxwe ba kxobakanya banna, ka moraxo xa selo sa xaxwe ba bexa moxolo setulong, byale moratho a re papa o ile a re kxosi ke nna ka baka la xore melao ka moka o laetse nna, banna ba re xo yena o ke o nese pula lehono, a tloxa a ya ka nekeng ya Serobeng xe a boya ya na. Ka moraxo ba kxobakana xona ba re xo moxolo o ke o nese pula, yena a re Masumu salang le dilo tea lena yaba wa tloxa le mosadi le bana ba xaxwe a ya a dula monamalla le sethsaba se sengwe, byale kxosi
- 2 ya sala e le moratho. Ke moka batho ba xaxwe ya napa ya ba xa Masumu byale bala ya ba ba xa Mohlabe empa e le bana ba monna o tee. Meloko ya batho e ka mekwa e: Motloxolo, Malome, Rakxadi, Ramoxolo, Rangwane, Mmamoxolo, Mmangwane, Makxolo, Motswala, Dikxaitsemi le baratho.

Eyale ke hlalosa meloko ya Mohlabe, Mohlabe o tsere mosadi ngwana Masede, a belexa bana ba ba hlano, Sepalo, Tselayaborwa, Madisane, Matsebe le Mmaleopeng. Eyale Sexopane xe a bona bana ba o re ke batloxolo, bona ba re ke makxolo. Mmaxwe bana xe a bona papaxwe lesoxana o re ke matswale le mmaxwe lesoxana o re mmatswale. Bana ba masoxana xe ba bona batswadi ba mmaxwe bona ba re makxolo e le xorepapaxwe bona le yena xe a bona batswadi ba mosadi wa xaxwe o re bo-makxolo. Ka baka lewe la tseano ewe ke mok ka ba dira moloko ka o tee, madi a monna le mosadi a dirile xore ba tswalane. Bana ba papaxwe mosadi le bana ba monna le mosadi ke batswala. A ke re Sepalo Mohlabe o tsere Mmakxatlako

- 3 Maseokoma ke ngwana wa Mabuakanye Maseokoma, mosadi wa xaxwe ke Mmafedile Maseokoma. Eyale a ba le bana yena Maseokoma banenyana le basemanyana. Bana ba Maseokoma ba tsea basadi Modimo wa ba fa bana ditloxolo tsa Mabuakanye, mme Sepalo le ngwana Maseokoma ba belexa bana. Eyale bana ba Sepalo xe ba bona bana ba Mabuakanye ba re bo-malome, xe ba bona ditloxolo tsa Mabuakanye ba re batswala, le ditloxolo tsa Mabuakanye di re bana ba Sepalo ba re batswala. Bana ba Sepalo ba swanetse xo tsea mosadi setloxolo sa Mabuakanye, o tsexwa ke ngwana wa pele, le xe ngwanenyana a sa mo rate fela batswadi ba swanetse xo mmotsa xore sepela o apexela rakxadiaxo, le xona motloxolo a lle lapeng dia ila, ngwanenyana o tla ba a kwa. Meloko e hlaxa bathong ka baka la xo tseana fela direto le difane tsa bona di fapane. Eyale ka yena Maseokoma ke xore masumu le
- 4 Mohlabane ke bana ba motho ka o tee, fela direto le difane di fapane. Mohlabane o re ke Mohlabane wa tswela a mokwala, wa xo kwala Bopedi le tsakwe, Mohlabane o wele lwaleng naka la pula la robexa. O boya sexodikane moseteng xa Ramafoladi a moxosi, xa ra moxo mo tswa hlole wa a tsa xo rasa mafotla. Sexodikane o isa moano, o boya Setalataleng. Masumu o re o boya monamalla xa kxopa dibarudi, xo rulwa xo kxomo le motho o boya sexodikane moseteng xare madome a mohlaka. Sexodikane o isa moano, o boya setalataleng. Lexa xo le byale ke nama e tee fela ba bile ba tseelana ngwana Masumu o tswala kxosi xa Mohlabane empa Masumu xa tsee mosadi xa Mohlabane ka baka la xore Mohlabane ke moratho. Ke xore xe motho a ka ba le bana a belexa mosemanyana, ka moraxo a belexa e mongwe, xe ba tsere basadi mosadi wa moratho xe a bona moxolo wa monna wa xaxwe o re matswale, fela wa moxolo xe a bona moratho xoba moxadiho wa monna wa xaxwe o re monna wa ka, le xo robala o robala nae, moxolo xo
- 5 a ila xo robala le moxatsa moratho. Dikxaitsemi le tsona tso dira meloko xo bafho bawe ba mo tseang fela ngwana wangwanenyana yo a belexileng pele xo banenyana ke kxadi baneng ba dikxaitsemi tsa xaxwe byale ka Matsebe Mohofe ke ngwana Mohlabane byale o tserwe

Se sengwe le se sengwe se diriwaxo o swanetse xo ba xona xo bolele yena, byale ka koma xa e tswa o ba etella pele mo a ba xomela a re, sepelang xabotse badimo ba be le lena le peu o swanetse xo bexa badimo xom ditloxolo di tswela kxakala, badimo ba robale ba fumane tsa xo ja byale ka maluetsi a bana xe badimo ba belaela xo phasa yena. Ya mosaxo moraxo pelexong e re xe moxolwane a hwile byale a kxona a phasa. Motho o xola ka dithabi, Mohlabe o na le ditloxolo tse dintsi ka baka la dikxaitsemi. Xa Mathaba o na le ditloxolo le xa Mohofe le xa Masede le xa Moaxi le xa Morema, 6 le xa Mahlo le xa Mametsa, le xa Mokxotho le xa Popela le xa Thobetsane le xa Lewele. O tibile difate ka moka ka batloxolo le xe ntwana e ka tsoxa ba tloxolo ba swanetse xo thusa makxolo wa bona. Basemanyana bona ba dira leloko la kxoro ka baka la bona o kwa ba re kxoro ya mokete e tiile motho a ka se ke a dira selo. Byale taba e ngwe le e ngwe xe e hlaxile ba swanetse xo bitsana ba rexisana ka yona xoba ngwanenyana wa nyadiwa, fela mowe ba swanetse xo bitsa le malome wa bona le mokxonyana ya setseng a tsere mosadi xore xe ba phophela a be a le teng le xe ba dula kxole ba swanetse xo roma motho a yo mmitisa pele xa xore a fihle xa ba bolele selo.

Leloko la kxoro. Ke batho ba ba tswalaneng byale ka Mohlabe, Masumu, Masete, le Popela ke tsona dikxoro tse dikxolo mo sethabeng sa xa Mohlabe byale tse dingwe tse nyanyane ke Makokoropo, Raxanya, Mongale le Moyeni. Mohlabe ke yena e mokolo, o latelwa ke Masumu ka moraxo ke Masete, wa mafelelo ke Popela. 7 Dikxoro tsena ke tsona beng ba kxoro ya Mohlabe, o tswa nabo Tubatse. Mofaladi e mongwe le e mongwe xe a fihla e swanetse xo dumedisa madula xo Masumu xoba Masete le Popela. Yowe a tsenaxo ka yena a mo fihletsa mosate ke moka ke motho wa xaxwe. Xa a na le molato le e mongwe o bexa yena a mo isa mosate. Byale ka dikxoro tse Saai, Tselane, Moyeni, Mongale, Maletso, Malesa, Byane, Masilo, Maxomane le Maile ke batho ba Masumu ka baka la xore ba tsene ka yena xe ba fihla mo naxeng e. Mongale e be e le motho

wa mokxotho, byale erile xe mokxotho a huduxa mo naxeng ya Mohlabe,
 yena a re nna ke ngadile nka se ke ka ya le lena ke moka ya napa
 ya ba Mongale wa molapong. Moyeni o tswa a na le sethsaba sa xaxwe,
 Maile, Maletso, Eyane le Tselane. Byale xe a fihlile mowe, Mohlabe
 8 o ile a re botsang Moyeni a lahle dikomana tsa xaxwe, mahutuutu
 xa a lle a le mabedi seleteng ka se tee a ka tloxa a raxana, byale
 Moyeni a dira byale e le xore Moyeni o tswa le ngaka. Byale ka
 tsatsi le lengwe kxosi ya babya kudu a fihla a re, a Morena ekaba
 o dirwa keng, yaba beng ba kxoro ba re, o nyaka xo tseba wa dirang,
 a fetola a re, awa barena ke lorile bosexo ke tswere modi wa sehlaro
 byale ka re xo mo fa sona ka bona a le kaone. Yo mongwe wa
 bakxomana a re, elang hloko, polelo tsa Moyeni sa xo phedisa motho
 xa se tsebye, fela a re motantane owe a tlilo xo fa morena yena a
 thome a u je, a dule mo nao, xofihlela letsatsi le ya madikela, o i.
 a dira byalo e rile xe letsatsi le ya adikelo ba re xo lokile mo fe
 a mo fa yaba o boela xae, erile e sa le xosasa a fihla a re,
 molwetsi o robetse byang, ba re wa lafile, o dutsi le dijo wa isa
 ka xanong. Yaba ke moka kxosi e fodile. Byale ke xona ba tseba
 9 Moyeni xore ke ngaka ba mo hlokomela xaxolo xe xo axiwa motse
 ba bitsa yena, bolwetsi byo bongwe le byo bongwe ba bitsa yena, le
 xe mosadi a sa belexe ke yena ya bitswaxo. Ke moka ka baka la
 bongaka bya xaxwe kxorong ya mosate o tsena ka nosi, xe ba mo
 reta ba re, ke matsikinyane a mokxoko ngaka sealafa baopa. Dikxoro
 tse di tsenexo ka Masete ke Makokorope Raxanya, Mohlabe, Lokweng,
 Thekwane, Mathake, Rakxwale, Moraba, Makxopa, Sebase, Sebatane,
 Mola le Sekxoka. Moraba o tswa le Sethsaba fela a se na komana
 empa koma a bolotsa. Byale ya re xe Masete a mmexa xo Morena,
 morena a re, mo lesetseng a bolotse. O be a no bolotsa a sa
 nthse sebexo fela peu o be a sa laole, e be a letela Mohlabe xe a
 nthsa le yena a kxone a lema. E re xoxola ya raxa lekxeswa, lehono
 e hlanoxile o kitimela kxorong ya Makhutswi ka nosi, lexa xo le byal

K34/82

- 10 ke maldi maekxoxometsa batho ba sa rate. Eyale ka baka lewe ba mo nthsisa sebexo sa koma, ba motsa xore e monyana a e ke eba e moxolo pele xa mong wa xaxwe, xe o sa dumele e re, phaxa e e tee, a re thobela ke kwile a ebe sebesete, maroba le ona a dumela, ba re xe e le koma o tie, molao re xo file. Rakxwale le yena o tllile le thsabana sa xaxwe a tiya koma le yena. Le yena a ikxodisa pele xo mong wa xaxwe, mme mong wa xaxwe o ile a mo pyatl:
- hloxo e ntso a re, a se sa bolotsa koma, le yana a dumela. Le lehono xa sa bolotsa empa batho ba xaxwe wa ba ahlola, ka baka la xore o ile a rapela ka naka la tlou (mosadi). Mohlabe, xo ile xwa re masoxa a ile xo tsoma mokxalabye wa xa Masete ba re ke Mokanaatau, a topa mosadi, ba re ngwana Mpomo, byale a ya a mmexa mosate, byale ka xe e be e le yo motse, mokxomana a dula nae,
- 11 empa kxosi ya xana ya re, lesa mosadi ke wa Masete, byale yaba o setse a mo imisitse. Erile xe a tloxa a fihla xa Masete, a belexa ngwana wa mosemanyana ba re ke Maxeketla. Byale mmxwe o ile xe a thoma xore wa mo xatlala a hwa, mme ngwana a sala a xola xofihlela e ba lesoxana. Xe a dutse kxorong a fela a ekwa ka mokxwa o ba topileng mmxwe ka ona, a bona xabotse xore o swanetse xore a tsee mosadi xa Masete ka baka la dipolelo tse a di kwaxo. Byale a ferexa moredi wa Saxasaxa Masete, morwa wa Mokanaatau, ngwanenyana a mo rata xaxolo, leina la xaxwe ke Maphurane Masete. Papaxwe ngwanenyana a bitsa ba xabo xore ba tle ba mo kwise taba e. Xe ba kxobokane o re ke makatswa ke ngwana o re o nyaka xo tsea kxaitsemi ya xaxwe. Byale banna ba thoma xo makala, xe ba butsisisa lesoxana byale la re ke ya monyaka, ngwanenyana le yena a re ke hwa ka yena. Eyale ba leka ka matla xo ba hlaloesetsa xore ya
- 12 le ya tseba xore ke bohloa, ngwanenyana yo ke kxaitsemi ya xaxo, xo ka se ke xwa direxa xore le tseane, empa lexa xo le byalo xa ba ka ba kwa. Byale papaxwe ngwanenyana a re ditaba di swanetse xo ya mosate, ba re xo lokile ka xobane bana ba ba ba re hlolla. Xe ditaba di fihlile kxorong ba leka xo ba sekisa, mme bona ba no bolela byalo ka pele xa kxoro, yaba kxosé e re ba swanetse xo bolaiwa, a ya ka ntlong xo tsea lerumu byale mokxomana e mongwe a

re morena o se ke wa bolaya, bona mmawwe lesoxana o ile a topiwa, mohlomongwe madi a mosadi yo wa xo topiwa a boxale kudu, yaba morena o re ba lesetseng ba tseane, ke moka ba tseana. Byale mosadi a ba le mpa a belexa mosemanyana ba re ke Leyake Mohlabe. Byale batho ba thoma xo rakala xe ba butsisisa a re le nna papaxwe ke nna Mohlabe. Mmane o ile xo topiwa a bexwa mosate, byale mokxomana wa mosate a belexa nna, mme ka xo rialo xa se nna madi a xa Masete. Le xe a boletse byalo xa ba ka ba kwa, yana kxosi ka nosi o ile a tsea ngwana wa Maxeketla, xe ba re xo ya kang morena kxanthe Maxeketla o re o belexilwe ke ba xa Mohlabe, le yena ka nosi o re ke yena Mohlabe. Mohlabe a re xa se wa xa Mohlabe ke wa xa mabakane a Rangei kxopa senamela lefaxo baxolo ba sa le nakele. Mokxalabye yow wa xa Mabakane matsatsi a bo lehono o na le ditloxolo tse dintsi, le tsona di re ke tsona tsa xa Mohlabe. Lexa xo le byalo xa ba fete beng ba kxoro bona ke bo-maidi makxokxometsa batho ba sa tate xa ba na taba.

Raxanya. Ke wa kxoro ya ba-Nareng, byale o kile a nwa byalwa ka matla ka mosate. Erile xe a na le moropolo wa xore a tloxe a sepela a libile lapa la mosata, a fumana mohumaxadi a thoma xo bolela ditaba tsa xo se kwale, byale mohumaxadi a re xo yena tloxa kapele ditaba tsa xaxo di nferola dibete, byale monna a kwata a raxa mohumaxadi ka moletse. Yaba xa xo na monna xae ba ile xo bolotsa ba dikana setiyong. Erile xe mohumaxadi a hlaba mokxosi, basadi ba thsoloxela mokxosi, yaba byala bo thoma xo ekoloxa mahlong a monna a thoma xo thsaba, xe banna ba ekwa mekxosi xae, ba kitima ba fumana a thsabile ba wela dinaong tsa xaxwe, erile xe ba mmona yaba o thsela noka ya Sekxwai, ba mo xomela ka baka la xore molao xa o dumele xore xe motho a thsaba a re xo thsela noka la mo latela. Byale ke xe a e tla a dumedisa xa Mohlabe a mo dumella xo dula, fela ditaba tsa xaxo ~~me~~ di kwile xoxe o thsabileng kxorong ya xeno, o raxil mohumaxadi wa morena o se ke wa raxanya le wa ka, a re awa ke baka la diño thobela. Byale xe a fihla kxorong a losa, ba fela ba re

15 ke Raxanya, byale byale xofihlela le yana ka nosi a re ke yana Raxanya, xona lehono o sixile ditloxolo e setse e le moloko o mongata. Bana le ditloxolo tsa xaxwe ke moka ke tsa xa Raxanya, ke barumiwa ba xo tsama ba bitsa ba ba naxo le molato kxorong. O byale ka Makokoropo, yena o ile a re mankoko a hlohla ke phate wa tiya sehlaxa sa ona a tswa ka moka a thoma xo mo loma byale e le xo: ka leina la sexaxabo ba re ke Makokoropo, e le xore xa a rialo o be a direla xore phalafala e lle ba thome ntwale Banareng e le kosi mehla ka moka ba re xo yena tsea phala o letse a e letsa, banna ba phalla phala xe e lla, ba fihla yaba kxosi e re, monna yo o re xa re thomeng ntwale Banareng, ya re xe ba seso ba fetola, a ema re, le makokoropo (mankoko) wa tiya ka phate a fihla a xo loma ka moka. Eyale banna ba re wa kwala fela re sala lapile re hlabane kudu ka ntwale Matsipi re sa lapile. Ke moka xe ba mmona ba re tama Makokoropo, ke moka e napile ke Makokoropo. Kxosi ye tsibisa batho xore xo tloxa lehono Makokoropo ke molitsi wa phalafala. Bana le ditloxolo ke ba xa Makokoropo. Moloko le beng ba kxoro e hlaxa ka yona tsela e, ya tswalano le tseelano byale byale xofihlela e le lena batho ba tee.

16 Melao ya boitswaro . Batho ba ba latelelaxo ba, batswadi, makxolo, rangwane, rakxadi, malome, mmamoxolo, mmangwane, ramoxolo, morware, dikxaitsemi, batswala, bana ba ramoxolo, bana ba rangwane, kudu-kudu ngwana e mongwe le e mongwe o swanetse xo itswara ka mola Mona bathong ba na, makxolo, malome, mmamoxolo, batswadi, ramoxolo, bana ba ramoxolo le rakxadi, wa nyatsa bona o ka se ke wa ba le mahlatse. Makxolo wa xaxo xe a xo roma kae le kae o swanetse xo ya o se ke wa xana o tla xo belexela mosadi. Xe a xo bitsa xoba bosex a re ngwana ke xo roma kxole, le xona o e. Ka moka batho bana ba ngwadilexo mo kxakala o swanetse xo dira se sengwe le se sengwe sewe ba o kxopelaxo sona, badimo ba tla ba le wena, ka moka batho o tla bona ba xo rata ba re ngwana wa mokete o lokile kudu, wa romexa eka a ka tla a tsea ngwana wa ka. Wa bolaya nonyana efa malome a xo, mohlomongwe batswadi ba xaxo xoba ramoxolo, rangwane

K34/82

- 17 le rakxadi ba tla xo ruta melao. Monna yo mongwe ba re ke
 Hamaja Moyeni o ile a ba le bana ba, wa pele Hamaja, le Mokxoko,
 le Patlana, le Lekalakala le Tswaledi, ke basemanyana ka moka.
 Eyale papaxwe bona ke ngaka e kxolo byale a bitsa yo ngwana a re
 ke a mo roma ba xana, mafelong a bitsa Patlana, a mo roma a dumela
 e le xoe ke moratho wa bona. Eyale mokxalabye se sengwe le se
 sengwe a no roma yena xo epa dihlare, ka tsatsi le lengwe a re ke
 sa ka ke bona xore xe nka mo roma kxole o tla dumela, a re ngwana
 etla mo, dihlare ka moka o epile byale xo setse tometso, e ya
 Phalaborwa o epa sehlare sekete, ngwana wa batho a tloxa a ya
 Phalaborwa, a ya a boya naso. Mokxalabye a re ke leboxile ngwana ka
 dula fase o kxutse. Ka tsatsi le lengwe xape a re ke tla xo lapisa
 ngwanaka, xona le o mongwe o o setsexo eya matloumeng o epa ke
 mohlare nkete, a mo roma matheko ka moka, a no ya, a re xe a na le
 baxolwane mo xae, xe ba bolaille pudi xoba kxomo, yena a no fela a
- 18 sa no hlokozele, a hlokomela baxolwane. A sa rate a ka dula
 kxaufsi le yana, empa xo mo roma xona a mo roma ka mokxwa o a ka
 kxonaxo ka ona. Erile xe byale a bona xore wa babya bolwetse byo
 a ka se kexo a phela a bitsa ngwana e mongwe le e mongwe ka xo
 hlatlamana xa bona, a re wena xa ke hwile o tsee sehlare se, a se ke
 a mnotsa mosomo wa bona byale byale xofihle ba felela. Ka moraxo
 a bitsa Patlana a re xo yena dijo ka moka ke tshila tsa meno, ke ile
 ka bona tsatsi le lengwe xe ke efa baxolo ba xaxo dilo tse dibotse
 wa sosopanya sefahlexo, o se ke wa dira byale ngwanaka, o ba hlomphe
 Sepela o nkepela sehlare xa na lehono o tlise mosexare, a dira byalo
 a fihlela batho ka moka ba tloxile xae, a fihla a mo fa. Eyale
 mokxalabye o re xo yena dula fase, a dula. A re wa bona ka tsatsi
 la xore le la xore ke ile ka xo roma kxole le kxole ke re mohlomongwa
 o tla xana empa o ile wa ya, byale o nthletse, mohlang ke ehwa xe
- 19 baxolo ba baka dihlare wena o no dula kowa theko, o tla re mafelong
 o tsee se, ke sehlare sekete. Dihlare ka moka e be ke no xo roma

di xona, sehlare sekete se hlakana le sehlare sekete, byale byale. O se ke wa raloka ka tsona o kwile bohloko xe o di berekela. Fela nka se ke ka hwa kapele, xo tswenyexa ke ya tswenyexa, eka Modimo o ka mpitsa kapela. Ka mabanyana o botse mmaxo o tle nae ka mono ntlong ya ka. Xe ba boile masemong ngwana a re mma papa wa xo bitsa xamoxo le nna, baya, a re xo mosadi kxaola pheko e elexo molaleng wa ka mosadi a dira byalo, byale a re xo ngwana tomola moriri wa phatleng ya ka le ka sekxosing, a dira byalo, yaba o re xo ngana dilo ka moka ke xo boditse salang, xe a rialo a robala, yaba ke moka o hwile. Awa ba bitsa ba xabo ba mmoloka. Byale lebaka la xo aroxana dihlare la fihla, baxolwane ka moka ba tshaba xo tsea ka baka la xore xa ba tsebe mosomo wa tsona. Byale yaba moratho o tsea sa xaxwe, tsa dula ka moka tsa boela ka ntlong. Ka tsatsi le lengwe Patlana a re mpheng dihlarō ka moka ke di sumise, ba re rwala o ba o di sumisa, ke moka a di rwala. Le lehono ke ngaka e kxolo sa moreba se fumana sa moreba. Lehono ba re papa bona o be a sa ba rate.

Hlompho. Motho e mongwe le e mongwe o swanetse xo hlompiwa, xe malome a bitsa o re malome, Ramoxolo le yena xe a o bitsa o re Ramoxolo byale byale ka moka xa bona, kantle le tiwaelano, xona ke thaka le thaka, ba hlomphana ka boxolo bya bona. Fela xe ba hlakana le monna ba re tama morena, le yena a re morena bana ba ka. Banenyana xe ba hlakana le thaka ya bona ba re dumelang, kxanthe xe ba hlakana le e moxolo ba re rea losa. Xe ba fihla ka xae ba fumana banna ba dutse kxorong, basadi le banenyana ba kwatama ka dikxoru ba losa ka diatla, banna ba dumela ba kxona ba thakxoxa. Monna e mongwe le e mongwe xe a fihla kxorong a fumana banna ba bangwe wa ba dumedisa, ke moka ba tsea maduma a xaxwe ba isa xo yo moxolo. Xe monna xoba motseta a tsoxile e sa le xosasa, xe banna ba bangwe ba fihla ba swanetse xore tama morena, a kxone a mmotsisa xore o tsoxile byang, a mo hlalosetse, le yena a re ke butsisa wena, le yena a re awa ke tsoxile.

Basemanyana le bona xe ba fihla ba re tama morena, ba re morena.

Xe ba dumedisa morena ba swanetse xo ya ntlong ya xaxwe ba re thobela morena, dikae tsa bosexo, awa ngwanaka di sa robetse.

Basadi xe ba fumana basadi ba xabo bona ba re, rea losa, ba re morena. Xe ba le masemong, ba re Masumi balimi, xe a fetola o re, xo songwang, o re tse ke xona bo esa bo eya pele. Le banna

le bona ba re masumi, yena xe a fetola o re morena. Basadi xe

22 ba dumedisa morena ba kwatama fase ka matolo hloxo ya inamela fase,

ba losa ka diatla, xofihle a fetolwa ba kxone ba inamoloxa e le

xore banna bona ba no kwatama fela. Motho wa moyene, o re tama

dikxosi, ke moka bona ba re morena ngwana wa morena. Dikae ngwana

va morena, xoba o tswa ka kae, byale a thora xo hlalosa. Xe

ba isitse maduma a xaxwe xa xo na le tsa xo ja ba re le ke le

arabetse moeti a tle ka mono. Klompho ya xo bitsana, ngwana xe a

bitsa papaxwe o re papa xoba nna ba le bitsa. Xe papaxwe ngwana

a bitsa ngwana wa xaxwe o re tama, xe e le wa ngwanenyana o re,

ke ya di kwa xoba kea raba, le xe e le mang le mang ba no rialo,

fela dithaka tsa bona ba re mokete ka leina, xe a arabela a re e.

Xe ba rumile ngwana yo mongwe xo bitsa monna yo mongwe, xe a ena

le ngwana o re, papaxwe mokete ba lebitsa, xe a se na ngwana

23 o re ba lebitsa, ba re mang, a supa ka monwana. Makxolo wa xaxwe

o re makxolo, ka moka o ba bitsa ka tswanelo ya bona. Xo na le

batho ba bangwe ba mekwa ya bona e mebe e reng xe ba bitsa motho

e mokxolo ba mmita ka leina la xaxwe, le xo supa motho ka monwana

wa supa, xa xwa loka xo supiwa moloi ka ona, byale ka xe motho

a ka fihla la mo hlalela ka dijo la bona a ija ka tsoxo la mphapa,

mong wa dijo o tla motsa xore xe o sa nyake xo ja lesa, o nyaka

xore ke se ke ka ba le mabele. Motho wa mohuta owe wa nyatsa,

o sitile batswadi ba molaya, ke moka ke madimabe a xaxwe.

END 685